

Metodika

Blok 3

Moderní společnost ve válce

LEKCE

15

Proměny poválečného Československa

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

Občanská výchova /
Zeměpis

KLÍČOVÁ SLOVA

válka / vyhnání /
odsun / Němci v ČSR

Anotace lekce

Žáci s pomocí dobových fotografií, kronik, úředních záznamů a dobových encyklopedií rekonstruují okolnosti masového odstraňování německých nápisů v Československu roku 1945. Tento fenomén je ilustrován na konkrétních událostech v Nymburce a Varnsdorfu. Jako jeden ze zdrojů této badatelské lekce je použito cvičení v HistoryLabu, bez něhož nelze tuto lekci dokončit.

Badatelská otázka

Proč odstraňovali lidé v roce 1945 německé nápisy?

Vzdělávací cíle

Obsah

- vyhnání/odsun německého obyvatelstva z poválečné ČSR

Historické myšlení: Vztah k minulosti

- Žáci na základě dobových pramenů analyzují důvody jednání konkrétních aktérů v minulosti.

Badatelské dovednosti

- Zohledňujeme dobový kontext.
- Porovnáváme prameny.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

D-9-7-05 / zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

Zdroje

Zdroj 1

HistoryLab: Proč přejmenovali ulice?

název

<https://lms.historylab.cz/katalog/cviceni/proc-prejmenovali-ulice>

link

komentář

HistoryLab – viz jeho metodika.

Zdroj 2

Kronika města Nymburka

název

<http://www.kveten1945nanybursku.cz/index.php?m=1&o=1#>

link

komentář

Kronika města Nymburka, kterou v roce 1945 vedl František Effenberger (1912–1973), od roku 1932 městský a později okresní knihovník. Tento zdroj lze dle uvážení nahradit podobným zdrojem příslušné lokální provenience.

Zdroj 3

Fotografie města Nymburka, ve vlastnictví Polabského muzea v Nymburce

název

<http://www.kveten1945nanybursku.cz/index.php?m=1&o=1#>

link

komentář

Fotografie ze dne 2. 5. 1945, na kterých je zachyceno odstraňování německého nápisu na nymburské lékárně. Tyto fotografie lze nahradit i jinými lokálními fotografiemi, přičemž úkoly mohou zůstat stejné.

Zdroj 4

Lexikon československých obcí z roku 1934 (Statistický lexikon obcí v zemi České, úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. zák. a nař.: vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930, Praha 1934, dostupné na ndk.cz)

název

komentář

Statistický lexikon obcí v zemi České vydaný v roce 1934 statistickým úřadem na základě sčítání lidu z roku 1930.

Návrh postupu

 Fáze

 Popis

 Učitel

 Žák

 Komentáře

Fáze 1
25 minut

vypracování HistoryLabu

- zadání HL

- samostatné vypracování HL

- Je nutné zajistit počítačovou učebnu, popř. aby žáci měli notebooky.

Fáze 2
5 minut

přečtení zdrojů

- představení zdrojů a jejich základní charakteristika

- prostudování zdrojů

Fáze 3
10 minut

vypracování závěrečné tabulky

- zadání úkolu a průběžné zodpovídání dotazů

- samostatná práce, doplňování údajů do tabulky na základě zdrojů

Fáze 4
5 minut

formulování závěrečné otázky

- zopakování otázky

- zodpovězení otázky

Kritéria hodnocení

Základní úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Odpověď na velmi základní úrovni, která nereflektuje příliš výsledky historické analýzy a drží se velmi na povrchu.

Příklad odpovědi

Protože neměli rádi Němce.

Střední úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Odpověď sice nabízí nějakou interpretaci a kauzalitu, ovšem na jednoduché a nerozlišující úrovni.

Příklad odpovědi

Protože to byla odplata za druhou světovou válku.

Pokročilá úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Odpověď zachycuje různé motivace pro odstraňování nápisů a vnímá kontext plánovaného odsunu německého obyvatelstva.

Příklad odpovědi

Z různých důvodů: někde to bylo nařizeno úřady, jinde se lidé shromáždili spontánně. Cílem bylo zbavit prostor německé symboliky jako součást plánovaného odsunu.

Doporučená literatura

VON ARBURG, A.; DVOŘÁK, T., KOVAŘÍK, D
Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945.
Matice moravská, 2010.

VON ARBURG, A. – STANĚK, T.
Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951.
Středokluky: Susa, 2011.

Metodika

Blok 3 / Moderní společnost ve válce

Lekce 15

**Proměny poválečného
Československa**

Autor lekce (metodický a pracovní list):

Marek Fapšo

Grafická úprava:

Hedvika Vilinger Člupná

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](#)

[Uvedte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.](#)

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky